

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Алескерова Ю.В. Розвиток сільськогосподарського страхування: теорія, методологія, практика. Київ; Вінниця: Діло, 2015. 366 с.
2. Сокол С.В. Змішане страхування сільськогосподарських ризиків: держава та аграрний страховий пул. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. 2014. № 40. С. 260-265.
3. Сидоренко О.А. Особливості страхування з державною підтримкою у аграрному секторі України. Економіка та держава. 2013. № 4. С. 71-74.
4. Олійник О.В. Циклічність відтворювального процесу в сільському господарстві. Харків: ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, 2005. 322 с.
5. Шиян Д.В. Сталість і циклічність розвитку сільського господарства: теорія, методологія, практика: монографія. Харків: ХНАУ, 2011. 307 с.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ MANAGING FINANCIAL RESOURCES OF PUBLIC ENTERPRISES

У статті розглянуто управління фінансовими ресурсами державних підприємств. Доведено, що функціонування фінансів державних підприємств неможливе без участі фінансової системи. Констатовано, що основною метою реформи держпідприємств є підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що фінанси державних підприємств утворюють самостійну фінансову ланку країни, функціонування яких пов'язано з розвитком державного сектору в національній економіці.

Ключові слова: управління, фінансові ресурси, державні підприємства, фінансова система, державний сектор економіки, активи, держава.

В статье рассмотрено управление финансовыми ресурсами государственных предприятий. Доказано, что функционирование финансов государственных предприятий невозможно без участия финансовой системы. Констатировано, что основной целью реформы госпредприятий является повышение эффективности деятельности субъектов

хозяйствования государственного сектора экономики, что финансы государственных предприятий образуют самостоятельное финансовое звено страны, функционирование которых связано с развитием государственного сектора в национальной экономике.

Ключевые слова: управление, финансовые ресурсы, государственные предприятия, финансовая система, государственный сектор экономики, активы, государство.

The article deals with the management of financial resources of state enterprises. It is proved that the functioning of public sector finances is impossible without the participation of the financial system. It was stated that the main goal of the state enterprises reform is to increase the efficiency of the business entities of the state sector of the economy and finance the state enterprises form an independent financial sector of the country, functioning of which is connected with the development of the state sector in the national economy.

Key words: management, financial resources, state enterprises, financial system, state sector of economy, assets, state.

УДК 336.131

Алескерова Ю.В.

д.е.н., старший науковий співробітник, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Вінницький національний аграрний університет

Ременюк А.Р.

магістр
Вінницький національний аграрний університет

Постановка проблеми. Фінанси державних підприємств характеризують систему економічних відносин під час формування, розподілу та використанні фінансових ресурсів на підприємствах із державним капіталом для забезпечення ефективного розвитку їх на всіх стадіях життєвого циклу.

Фінанси державних підприємств мають на меті розширене відтворення основних і оборотних виробничих фондів праці, акумуляцію частини чистого доходу, створюваної у процесі матеріального виробництва, для забезпечення розширеного відтворення виробництва.

Фінанси державного підприємства тісно пов'язані з фінансовою системою держави, становлять її невід'ємну частину. Фінанси державних підприємств мають більш складну систему зв'язків із фінансами держави, ніж підприємства інших форм власності.

Функціонування фінансів державних підприємств неможливе без участі фінансової системи.

Так, за рахунок державного та місцевих бюджетів фінансуються створення нових державних підприємств, їх інвестування та пільгове кредитування, покриття запланованих збитків. Основну частку у цьому фінансовому потоці на сучасному етапі становлять державні інвестиції.

Водночас за рахунок фінансів державних підприємств формується частина доходів державного бюджету України. Таке формування здійснюється шляхом податкових та інших відрахувань державних підприємств до загальнодержавного та місцевих бюджетів України, зборів та відрахувань у державні цільові позабюджетні фонди, надходжень до бюджетів різних рівнів, коштів від оренди місцевих майнових комплексів державних підприємств та приватизації їхнього майна, вилучень частини прибутку за результатами господарської діяльності цих підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти проблеми управ-

ління фінансовими ресурсами державних підприємств досліджуються у працях вітчизняних і зарубіжних учених: М.Д. Білика, І.О. Бланка, Р. Брейлі, О.Д. Василика, В.М. Геєця, Л. Гітмана, А. Гроппеллі, А.І. Даниленка, А.О. Єпіфанова, В.В. Ковальова, Б. Коласса, С. Майєрса, В.І. Міщенко, В.П. Москаленка, С.В. Науменкової, А.М. Поддєрьогіна, М.І. Савлука, Є.С. Стоянової, В.М. Суторміної, В. Хорна, З.Є. Шершньової, С.П. Ярошенка та ін.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження управління фінансовими ресурсами державних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Держава є найбільшим власником активів в Україні. Необхідність змін в управлінні фінансовими ресурсами державних підприємств назріла давно, оскільки від 1991 р. цей сектор української економіки майже не зазнав змін.

Недостатня прозорість фінансової діяльності та звітування, незадовільні операційні та фінансові результати, а також серйозні недоліки в організації корпоративного фінансового управління держпідприємствами – це не весь перелік проблем, які має вирішити Україна шляхом проведення глибинних змін.

Головним завданням уряду є забезпечення процесу ефективного управління фінансовими ресурсами державних підприємств на користь їх основного власника – народу.

Держава має бути професійним та відповідальним власником підприємств і зосередити свої зусилля на зростанні вартості їхніх активів, тож для уряду реформа держпідприємств є одним із пріоритетів.

В Україні існує понад 80 суб'єктів, що здійснюють управління об'єктами державної власності, включаючи державні підприємства. Суб'єктам управління державною власністю підпорядковано понад 3 500 підприємств різних організаційно-правових форм, більшість із яких не здійснює господарську діяльність. Значна кількість підприємств є збитковою та виступає потенційним джерелом фіскальних ризиків. Через недостатню якість механізмів контролю та незадовільний рівень прозорості діяльність державних підприємств є джерелом корупційних ризиків та збитків держави.

Основною метою реформи держпідприємств є підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки.

Оцінка результативності управління фінансами державних підприємств має базуватися на таких основних фінансових принципах: урахування особливостей створення і функціонування цих підприємств; узгодженості з принципами оцінки результативності їх господарської діяльності у цілому; здійснення її на основі економічних критеріїв; узгодженості з основною метою цього управління; вираженості у відповідній системі оціночних показників [4].

Нова модель корпоративного управління фінансовими ресурсами державних підприємств передбачає стратегічне планування, призначення незалежних членів наглядових рад та розроблення системи заохочення для наглядових рад і правління. Компетентна і добре мотивована наглядова рада є одним із ключових факторів забезпечення результативного функціонування компанії. Це підтверджено досвідом багатьох державних підприємств в інших країнах. Наглядова рада виконує такі важливі функції, як визначення напрямів стратегічного розвитку, контроль та оцінка роботи керівників, надання інформації акціонерам, контроль над фінансовою діяльністю підприємства тощо.

Очікується, що нова модель корпоративного управління фінансовими ресурсами державних підприємств не лише створить фінансову вигоду для державного бюджету, а й підвищить якість послуг, надаваних громадянам України. Крім того, ефективно корпоративне управління держпідприємствами позитивно вплине на національну економіку та бізнес-середовище, що посилить привабливість України для іноземних інвесторів.

Багатоплановість фінансової діяльності державних підприємств викликає необхідність оцінки результатів управління нею за окремими диференційованими напрямками. Для цього загальну систему оціночних показників результативності управління фінансами пропонується поділяти на три групи: показники оцінки рівня забезпеченості розвитку державного підприємства фінансовими ресурсами; показники оцінки рівня фінансової рівноваги державного підприємства; показники оцінки рівня ефективності фінансової діяльності державного підприємства. Розгорнуту систему таких показників з їх розподілом на основні і допоміжні та алгоритмами розрахунків запропоновано в роботі.

Важливим елементом роботи наглядових рад з управління фінансовими ресурсами державних підприємств має бути формування комітетів із питань аудиту. Створення таких комітетів буде обов'язковим для всіх великих держпідприємств. Відповідно до найкращих світових практик, комітети з аудиту повинні виконувати кілька важливих функцій:

- контролювати процес підготовки фінансової звітності;
- забезпечувати ефективність внутрішнього аудиту, внутрішнього контролю та управління ризиками;
- здійснювати нагляд за аудитом річної фінансової звітності;
- оцінювати незалежність особи або компанії, що виконує аудит;
- запобігати фінансовим порушенням.

Окремо необхідно зауважити, що в процесі впровадження перебуває нова система заохочення як для членів наглядових рад, так і для

керівників держпідприємств. Центральною ідеєю нової системи заохочення є збільшення винагороди таких посадових осіб у держпідприємствах до рівня оплати праці на аналогічних посадах у приватному секторі. Водночас фінансова винагорода має прямо залежати від виконання компанією та її керівниками поставлених цілей. Ця модель покликана стимулювати компетентних фахівців влаштуватися на роботу до держпідприємств, а отже, допоможе підвищити якість управління фінансовими ресурсами.

Основною метою управління прибутком державного підприємства виступає забезпечення зростання його суми і рівня, а також ефективний його розподіл за напрямками прогнозного розвитку. При цьому слід ураховувати, що формування прибутку підприємств загальнодержавної і комунальної власності має певні особливості як за джерелами формування доходів, так і за структурою поточних витрат, пов'язаних із реалізацією продукції.

Управління оборотними активами державних підприємств пов'язане з уточненням деяких методологічних підходів, зокрема з конкретизацією їх поняття та відповідною класифікацією [2].

У сучасній економічній теорії термін «оборотні активи» має кілька синонімів: «оборотні кошти», «оборотний капітал», «робочий капітал» тощо. Це розмаїття термінів певною мірою позначається й на трактуванні цього поняття окремими авторами. Розгляд найсуттєвіших ознак цього поняття, проведений у дисертації, дає змогу визначити його так: оборотні активи виробничого підприємства характеризують групу мобільних активів із періодом використання до одного року, що безпосередньо обслуговують його операційну діяльність і внаслідок високого рівня їх ліквідності мають забезпечувати його платоспроможність за поточними фінансовими зобов'язаннями. У практиці бухгалтерського обліку до цих активів належать також окремі види малоцінних та швидкозношуваних засобів праці за критерієм їхньої вартості (у різних країнах цей кількісний критерій суттєво коливається).

Цілеспрямоване фінансове управління оборотними активами виробничого підприємства потребує проведення відповідної їх класифікації. Таку класифікацію пропонується проводити за такими основними ознаками: за фінансовими особливостями формування; за приналежністю підприємству; за окремими видами; за рівнем ліквідності; за формами функціонування у конкретному періоді; за рівнем варіабельності у часі. Згідно з переліченими ознаками, у дисертації запропонована відповідна класифікація оборотних активів, що дає змогу конкретизувати форми і методи фінансового управління ними [3].

Висновки з проведеного дослідження. Найважливішою сферою фінансової системи будь-якої країни виступають державні фінанси. Саме

вони забезпечують державу фінансовими ресурсами, необхідними для виконання економічних, соціальних та політичних функцій. Державні фінанси – це сукупність розподільно-перерозподільних відносин, що виникають у процесі формування і використання централізованих фондів грошових коштів, призначених для фінансового забезпечення виконання державою покладених на неї функцій.

Фінансові відносини, що виникають у держави з іншими суб'єктами, мають досить складний характер. З позицій держави формування коштів централізованих фондів характеризує відносини обміну, розподілу і перерозподілу. З погляду юридичних і фізичних осіб державні фінанси мають насамперед яскраво виражений перерозподільний характер, хоча в них присутні й елементи обміну (плата за державні послуги).

До недоліків функціонування фінансів державних підприємств належать:

- бюрократична система управління;
- невизначеність у діях власника;
- неефективний менеджмент.

Обмежені можливості отримання прибутку, залежність від бюджетних коштів, а нерідко й монопольне становище призводять до зниження ефективності фінансово-господарської діяльності державних підприємств, стимулюють їх перехід у приватну власність.

Одним із завдань цієї ланки є підтримання господарства країни шляхом збереження та розвитку низки важливих галузей національного виробництва, необхідних для забезпечення процесу суспільного відтворення, галузей, які в умовах сучасного розвитку економіки через свою специфіку мають низьку рентабельність і є невігідними для підприємництва, а також галузей, які внаслідок своєї орієнтації та історичного розвитку є державними монополіям.

Основними напрямками удосконалення управління фінансовими ресурсами державних підприємств мають бути: оптимальне фінансове планування, ефективний фінансовий аналіз та контроль, запровадження оборотних коштів підприємств державного сектору.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Билык М.Д., Мытник В.П. Реконструкция предприятий торговли в условиях самофинансирования. К.: Будівельник, 1988. 212 с.
2. Білик М.Д. Сутність та класифікація реструктуризації державних підприємств. Економіст. 2000. № 1. С. 96-99.
3. Білик М.Д. Необхідність реструктуризації державних підприємств на сучасному етапі. Економіст. 2000. № 2. С. 46-49.
4. Білик М.Д. До питання про фінансову реструктуризацію державних підприємств. Вісник Академії

праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. 2000. Спецвипуск. С. 95-97.

5. Богма О.С., Павлова А.С. Особливості управління фінансовими ресурсами вітчизняних підприємств. Вісник Запорізького національного університету. 2012. № 1(13). С. 195-199.

6. Васюник Т.І. Роль фінансових ресурсів у відтворенні основного капіталу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент». 2017. Вип. 23(1). С. 47-50.

7. Формування джерел фінансових ресурсів підприємства та управління ними / Т.Ф. Григораш, Я.Я. Губенко, К.В. Панич. Молодий вчений. 2014. № 11(14). С. 54-56.

8. Дмитришин М.В., Данилишин М.М. Формування системи ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2015. Вип. 11(2). С. 131-138.

9. Матвєєва Н.В., Первухін П.К. Напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємств. Наука й економіка. 2016. Вип. 2. С. 17-21.

10. Мельничук К.В., Сігайнов А.О. Економічна сутність фінансових ресурсів підприємства та їх класифікація. Формування ринкових відносин в Україні. 2014. № 10. С. 91-95.

11. Мочерний С.В. Економічний енциклопедичний словник. Л.: Світ, 2005. 616 с.

12. Рекрут С.В. Оптимізація та ефективність використання фінансових ресурсів у процесі інноваційної діяльності. Формування ринкових відносин в Україні. 2013. № 7/8. С. 72-75.

13. Силка О.С. Управління фінансовими ресурсами підприємства. URL: <http://nauka.zinet.info/8/sylka.php>.

ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

FINANCIAL LITERACY OF UKRAINE: DOMESTIC AND FOREIGN EXPERIENCE

У статті досліджено рівень фінансової грамотності різних верств населення України та чинники впливу, що формують її рівень; обґрунтовано роль фінансової грамотності громадян у розвитку успішного суспільства. Розглянуто зарубіжний досвід підвищення рівня фінансової грамотності. Визначено умови підвищення рівня фінансової обізнаності громадян України з урахуванням світового досвіду.

Ключові слова: фінансова грамотність, фінансова освіта, програми фінансової освіти, фінансове виховання, фінансова інклюзія.

В статье исследованы уровень финансовой грамотности разных слоев населения и факторы влияния, формирующие ее уровень; обоснована роль финансовой грамотности в развитии успешного общества. Рассмотрен зарубежный опыт повышения

уровня финансовой грамотности. Определены условия повышения уровня финансовой грамотности граждан Украины с учетом мирового опыта.

Ключевые слова: финансовая грамотность, финансовое образование, программы финансового образования, финансовое воспитание, финансовая инклюзия.

In the article was investigated the level of financial literacy of different groups of the population of Ukraine and factors of influence that form its level; the role of financial literacy of citizens in the development of a successful society was grounded. Was considered foreign experience of raising financial level of literacy. Were determined conditions of raising the level of financial awareness of Ukrainian citizens taking into account world experience.

Key words: financial literacy, financial education, financial education programs, financial education, financial training.

УДК 339.172(477)

Гаврилко Т.О.

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту
Національний авіаційний університет

Довгань М.М.

студентка
Національний авіаційний університет

Постановка проблеми. Фінансова грамотність населення займає одне з важливих місць у розвитку успішного суспільства, забезпечуючи можливість кожного громадянина раціонально формувати свій власний бюджет, мати знання щодо фінансових інструментів та послуг, приймати ефективні фінансові рішення. Під фінансово свідомим суспільством розуміється таке суспільство, що складається з людей, які здатні зважено використовувати свої фінансові ресурси, розуміти особливості одержання і використання кредитних коштів, оцінювати можливість ведення бізнесу, способи й умови реалі-

зації бізнес-ідей, зміцнювати своє економічне та фінансове становище.

Процес розвитку фінансової системи, виникнення нових фінансових продуктів і послуг, достатньо наступальний характер їх рекламування з боку комерційних структур пов'язані з формуванням цілої низки ризиків, ідентифікувати які і наслідки їхньої дії можуть тільки ті споживачі, які володіють розумінням базових понять як у сфері фінансів і фінансової математики, так і відповідних законодавчих актів.

Незважаючи на велику кількість досліджень із питань фінансової грамотності, проблема досяг-